

กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 59
วันที่ประกาศโฆษณา

เลขที่ประกาศ 178
20 ตุลาคม 2564

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ 63100248 วันที่ยื่นคำขอ 9 กันยายน 2563

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผีอกหอมบ้านหมอ (Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo)

รายการสินค้า ผีอกหอม

ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดสระบุรี

ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดสระบุรี ตำบลตะกุด
อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 18000

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ผีอกหอมบ้านหมอ (Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo) หมายถึง ผีอกหอมชนิดหัวใหญ่ สายพันธุ์ผีอกหอมเชียงใหม่หรือผีอกหอมพิจิตร เนื้อเผือกมีสีขาวอมม่วงอ่อน มีเส้นใยสีม่วงกระจายทั่วผล เมื่อผ่านความร้อนเนื้อเผือกจะร่วนซุย และมีกลิ่นหอมกว่าผีอกหอมทั่วไป ปลูกและผลิตครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ผีอกหอม พันธุ์ผีอกหอมเชียงใหม่หรือพันธุ์ผีอกหอมพิจิตร

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง ผีอกหัวขนาดใหญ่ ทรงกระบอก เรียวยาว คล้ายหัวปลี เมื่อแก่จัดผิวเปลือกมีสีน้ำตาลแดงเข้ม
- เนื้อ เนื้อเผือกมีสีขาวอมม่วงอ่อน มีเส้นใยสีม่วง มีแป้งมาก เมื่อผ่านความร้อนเนื้อจะร่วนซุย
- กลิ่น เมื่อผ่านความร้อนจะมีกลิ่นหอมมากเป็นเอกลักษณ์
- รสชาติ มัน

2. กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) สามารถปลูกได้ตลอดปีในแหล่งที่มีปริมาณน้ำเพียงพอ หรือปลูกในช่วงฤดูฝน หรือส่วนใหญ่นิยมปลูกในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนมกราคมซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศเหมาะสม

(2) การเตรียมต้นพันธุ์ ควรคัดหน่อพันธุ์ที่มีคุณภาพ กรณีใช้หน่อพันธุ์เดิม ไม่ควรเกิน 3 ครั้งและไม่ควรอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค เตรียมแปลงขนาดตามความเหมาะสม ควรโรยพื้นด้วยแกลบดำให้หนาพอประมาณ นำลูกเผือกมาวางเรียงไม่ให้ทับกัน โรยกลบด้วยแกลบดำแล้วปิดคลุมด้วยฟาง รดน้ำให้ชุ่ม จนลูกเผือกเริ่มผลิหน่อเป็นต้นอ่อน หรืออายุประมาณ 1 เดือน จึงย้ายลงแปลงปลูก

(3) การปลูก เตรียมดินโดยการไถตะ ตากดินทิ้งไว้ระยะหนึ่ง แล้วไถแปรเพื่อย่อยดิน ทำการปรับปรุงดินตามความเหมาะสมของพื้นที่

(3.1) การปลูกแบบยกร่อง ยกร่องแปลงปลูกให้สั้นร่องกว้างประมาณ 30 - 50 เซนติเมตร เว้นระยะห่างระหว่างแปลงปลูกให้กว้างประมาณ 80 - 100 เซนติเมตร จากนั้นหล่อน้ำทิ้งไว้ในร่องน้ำให้มีความชื้นและดินอ่อนนุ่ม ขุดหลุมปลูกบนหลังร่อง วางหน่อพันธุ์ลงปลูกให้ต้นตั้งตรง หรือถ้าดินอ่อนนุ่มสามารถกดหัวหน่อพันธุ์ลงไปบนดินได้เลย จากนั้นเกลี่ยดินกลบ ควรปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้นไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร

(3.2) การปลูกแบบไม่ไถยกร่องหรือปลูกพื้นที่ราบ ให้ทำเทือก (ทำให้เป็นโคลนเป็นตม) แล้วปลูกด้วยวิธีปักดำ อาจใช้เชือกขึงเพื่อกะระยะในการปลูก จากนั้นวางหน่อพันธุ์เผือกลงปลูกให้ต้นตั้งตรง ควรปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้นไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร

(4) การดูแลรักษา

(4.1) การให้น้ำ ดูแลให้ได้รับน้ำอย่างพอเพียงสม่ำเสมอ รักษาระดับน้ำให้สูงพอประมาณ แต่ต้องไม่ท่วมหัวเผือก

(4.2) การพูนดินหรือแหงโปะ เมื่อเผือกตั้งตัวได้แล้ว พรวนดินบนร่องปลูกโดยตักดินจากระหว่างแถวเผือกหรือสันร่องมากลบต้นเผือก เพื่อให้เผือกมีหัวป้อมใหญ่และมีน้ำหนักดี

(4.3) การตัดแต่งหน่อ ตัดแต่งหน่อข้างโดยใช้มีดคมๆ ปาดหน่อที่แตกออกทิ้ง ตกแต่งไม่ให้แตกเป็นกอใหญ่เพราะจะได้เผือกที่มีหัวเล็ก

(4.4) การใส่ปุ๋ย ปริมาณการใส่ปุ๋ยขึ้นอยู่กับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน ซึ่งการใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้าย ควรใส่ปุ๋ยก่อนเก็บเกี่ยวไม่น้อยกว่า 60 วัน โดยทั่วไปควรใส่ปุ๋ยอย่างน้อย 3 ครั้ง คือ

- เมื่อเผือกอายุประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ เพื่อเร่งการเติบโตของลำต้น โดยหยอดใส่บริเวณโคนต้น และควรทำพร้อมการพูนโคน

- เมื่อเผือกอายุประมาณ 1 - 2 เดือน เพื่อเร่งราก ลำต้น และหัว โดยโรยปุ๋ยข้างๆ ร่องเผือก

- เมื่อต้นเผือกหอมอายุ 3 - 4 เดือน เพื่อเร่งสร้างและบำรุงหัว อาจทำการบำรุงทางใบเพื่อช่วยให้ได้หัวเผือกขนาดใหญ่และเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น

(4.5) การกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอจนถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยว โดยการกำจัดวัชพืชควรทำไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ไม่แนะนำให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น

(4.6) การกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูเหือก เลือกใช้วิธีการกำจัดตามความเหมาะสมกับโรคพืชหรือแมลงศัตรูพืช หรือใช้หลายวิธีร่วมกันก็ได้

การเก็บเกี่ยว

(1) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว คือ ประมาณ 5 - 7 เดือน นับตั้งแต่วันปลูกหรือสังเกตจากใบจะค่อยๆ เหี่ยว มองเห็นกาบใบได้ชัดเจนขึ้น หรือสังเกตจากโคนต้นที่จะลอยเหนือดินขึ้นมาเล็กน้อย ถ้ามีน้ำขังให้ระบายน้ำในแปลงเหือกออกก่อนเก็บเกี่ยว 7 - 15 วัน

(2) วิธีการเก็บเกี่ยว นำอุปกรณ์ขุดเหือกแทงลงไปใต้หัวเหือกแล้วขุดขึ้นมา ลอกดึงเอากาบแห้งออกให้หมด ตัดลำต้นออกพอประมาณ ตัดแยกลูกหัวเหือกออก ควรขุดเหือกด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้หัวเหือกมีบาดแผลบอบช้ำ

(3) การเก็บรักษา หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ควรนำเหือกไปไว้ในที่ร่ม มีอากาศถ่ายเท ได้สะดวกไม่อับลม ผึ่งให้ค่อนข้างแห้ง ไม่ให้เปียกชื้น ควรแยกเหือกมีบาดแผลไว้ต่างหากไม่ปะปนกัน

(4) การบรรจุและการขนส่ง ทำการคัดแยกขนาดของเหือกแล้วบรรจุในภาชนะที่เหมาะสม สามารถระบายอากาศได้ดี การขนส่ง ควรมีภาชนะใส่เหือกที่เหมาะสม วางเรียงสลับกัน ไม่ควรขึ้นไปเหยียบบนเหือก หรือนำเหือกมาสูมกองกันเป็นปริมาณมากเกินไป

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า

(1) เหือกหอมบ้านหมอ หรือ Ban Mo Taro หรือ Phueak Hom Ban Mo

(2) ให้ระบุชื่อและที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้า หรือ QR Code

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสระบุรี บริเวณพื้นที่อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 14 องศา 35 ลิปดาเหนือ ถึง 14 องศา 40 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 องศา 37 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 43 ลิปดาตะวันออก สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุดดินที่ 1 โดยเฉพาะพื้นที่ ตำบลหรรเทพ ตำบลโคกใหญ่ และตำบลลาดน้อย ซึ่งเป็น 3 ตำบลที่มีการปลูกเหือกหอมมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชุดดินโคกกระเทียมและชุดดินบ้านหมี่ ชุดดินทั้ง 2 ชุด เป็นดินเหนียวจัด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย ในฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแหง น้ำท่วมขังในฤดูฝน ลักษณะดินแบบนี้สามารถขังน้ำได้ดี จึงเหมาะสมสำหรับการปลูกเหือก ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของดินสูงมีอินทรีย์วัตถุปานกลาง และมีโพแทสเซียมอยู่

ในระดับสูง ซึ่งโพแทสเซียมเป็นธาตุอาหารหลักของพืช มีความสำคัญในการสร้างและการเคลื่อนย้ายสารอาหารพวกแป้ง และน้ำตาลไปเลี้ยงส่วนที่กำลังเติบโตและส่งไปเก็บไว้ที่หัวหรือที่ลำต้น จึงเป็นธาตุอาหารที่จำเป็นมาก

-9-

สำหรับพืชหัว ทำให้เปลือกหอมเจริญเติบโตได้ดี มีปริมาณแป้งสูงทำให้เปลือกนุ่มฟู และมีกลิ่นหอมที่โดดเด่นกว่าเปลือกหอมจากแหล่งอื่น จนได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาด

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดสระบุรี บริเวณพื้นที่อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน มีลักษณะอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู ลักษณะภูมิอากาศแบบนี้จะมีฝนน้อยแห้งแล้งในฤดูหนาว และมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ประกอบกับพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลุ่มน้ำและมีลำคลองธรรมชาติหลายสายที่เป็นสาขาของแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และคลองชลประทานตัดผ่านหลายพื้นที่ รวมถึงมีปริมาณน้ำฝนในระดับที่เหมาะสม จึงทำให้ปริมาณน้ำมีเพียงพอตลอดระยะเวลาการปลูก สำหรับอุณหภูมิเนื่องจากเป็นจังหวัดในภาคกลางและอยู่ลึกเข้ามาในแผ่นดิน ทำให้มีอุณหภูมิก่อนข้างสูง อากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ที่ 28 - 30 องศาเซลเซียส ด้วยลักษณะสภาพภูมิอากาศ ปริมาณแหล่งน้ำ และอุณหภูมิ มีความเหมาะสมจึงส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตของเปลือกหอม

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบ้านหมอเป็นแหล่งปลูกเปลือกหอมมานานกว่า 70 ปี เดิมชาวบ้านปลูกข้าวและแตงโมเป็นอาชีพหลัก แต่เมื่อแตงโมเกิดโรครระบาด ชาวบ้านจึงได้ทดลองหาพืชชนิดอื่นมาปลูก และมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้ทดลองนำเปลือกหอมมาปลูก แล้วได้ผลผลิตดีและที่สำคัญมีกลิ่นหอมมากกว่าแหล่งที่นำพันธุ์มาปลูก ชาวบ้านจึงหันมาปลูกเปลือกกันมากขึ้นและขยายพื้นที่ไปยังอำเภอหนองโดนและอำเภอดอนพุด ซึ่งมีภูมิศาสตร์แบบเดียวกัน ทำให้เปลือกหอมของที่นี่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ด้วยความหอมที่เป็นเอกลักษณ์มากกว่าเปลือกหอมจากที่อื่นๆ จึงทำให้ผู้คนเรียกเปลือกหอมของที่นี่กันจนติดปากว่า “เปลือกหอมบ้านหมอ” และชาวบ้านยังคงยึดอาชีพปลูกเปลือกเสริมสลับกับการทำนามาจนถึงปัจจุบัน อำเภอบ้านหมอจึงเป็นแหล่งปลูกเปลือกหอมคุณภาพดี ด้วยความมีชื่อเสียงของเปลือกหอมบ้านหมอ ประกอบกับเป็นพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของพื้นที่ จึงมีการจัดงาน “เทศกาลผักหวานป่าทุ่งนาเปลือกหอม” มาอย่างต่อเนื่อง เป็นที่กล่าวขานโด่งดังไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนนำมาตั้งเป็นคำขวัญของอำเภอกว่า “เปลือกหัวใหญ่ ไร่ผักหวาน มันแกวรสดี มีโรงงานยานอุตสาหกรรม ถิ่นกนน้ำทะเลเทียม” ด้วยความที่ “เปลือกหอมบ้านหมอ” เป็นเปลือกหอมที่มีคุณภาพดีจนได้ชื่อว่าดีที่สุดในประเทศ ทำให้บริษัทแปรรูปอาหารระดับประเทศเลือกใช้เปลือกหอมบ้านหมอเป็นวัตถุดิบเพียงแห่งเดียวในการผลิต และด้วยคุณภาพและคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวทำให้เปลือกหอมบ้านหมอเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต เปลือกหอมบ้านหมอ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด และอำเภอหนองโดน รายละเอียดตามแผนที่

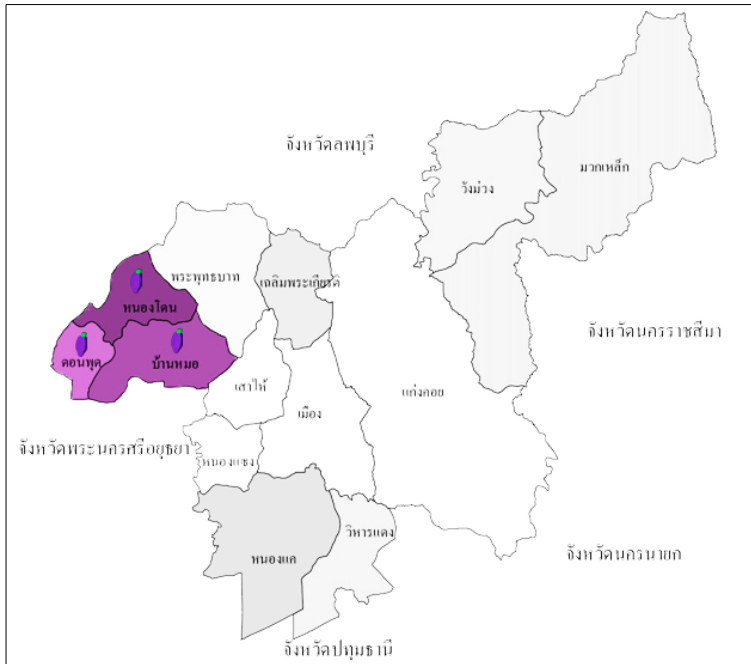
5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) เผือกหอมบ้านหมอ ต้องปลูกและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า เผือกหอมบ้านหมอ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เผือกหอมบ้านหมอ
 - (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิก ผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เผือกหอมบ้านหมอ และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
-

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ เฟือกหอมบ้านหมอ

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต เฟือกหอมบ้านหมอ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่
อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนทุต และอำเภอหนองโดน